

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ	11
<i>Γ. Ζ. Δρόσου</i>	
ΕΙΣΑΓΩΓΗ	13
ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ	19
1. Οι δικαιούμενοι στην άσκηση αίτησης για δίκαιη ικανοποίηση και η παθητική νομιμοποίηση	19
2. Το δικαστήριο της αίτησης δίκαιης ικανοποίησης, η σύνθεση και ο ορισμός της σύνθεσής του	21
3. Η προθεσμία για την άσκηση της αίτησης και η εξέταση της υπέρβασης της εύλογης διάρκειας ανά βαθμό δικαιοδοσίας	23
3.1. Η προθεσμία για την άσκηση	23
3.2. Τι γίνεται με τις υποθέσεις που εκδόθηκαν πριν τη δημοσίευση του παραπάνω νόμου;	23
3.3. Το αφετήριο χρονικό σημείο της προθεσμίας	24
3.4. Η εξέταση της υπέρβασης της εύλογης διάρκειας ανά βαθμό δικαιοδοσίας	27
3.5. Αίτηση δίκαιης ικανοποίησης ασκείται μόνο μετά την έκδοση οριστικής απόφασης, η οποία μπορεί να αφορά το σύνολο των σχετικών αιτιάσεων για την καθυστέρηση	28
3.6. Η νομιμότητα της πρόβλεψης για την ανά βαθμό άσκηση της αίτησης δίκαιης ικανοποίησης	31

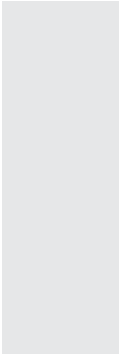
4.	Το περιεχόμενο της αίτησης και οι προϋποθέσεις της παραδεκτής άσκησής της	33
4.1.	Το γενικό διαδικαστικό πλαίσιο της αίτησης δίκαιης ικανοποίησης	33
4.2.	Το περιεχόμενο της αίτησης	33
4.3.	Η κοινοποίηση της αίτησης	35
4.4.	Οι προϋποθέσεις του παραδεκτού	36
4.4.1.	Η υπογραφή της αίτησης από δικηγόρο	36
4.4.2.	Το ύψος του παραβόλου	36
4.4.3.	Η νομιμότητα του παραβόλου	37
4.4.4.	Ο χρόνος καταβολής του παραβόλου	38
4.4.5.	Αυτοτελής υποχρέωση κάθε αιτούντα η καταβολή του παραβόλου	39
4.4.6.	Το ζήτημα αν θα πρέπει ή όχι να συναρτάται το αντικείμενο της κύριας διοικητικής δίκης με αστικής ή ποινικής φύσεως υποθέσεις κατά την έννοια του άρθρου 6, παρ. 1 της ΕΣΔΑ, ως προϋπόθεση του παραδεκτού	40
5.	Αντικείμενο της δίκης	46
6.	Διαδικασία	54
7.	Ο κρίσιμος χρόνος	57
7.1	Το αφετήριο χρονικό σημείο και το χρονικό σημείο λήξης του κρίσιμου χρόνου	57
7.2	Πότε υπάρχει υπέρβαση του εύλογου χρόνου σύμφωνα με τη νομολογία	62
7.3.	Τα τυχόν αφαιρούμενα από τον κρίσιμο χρόνο χρονικά διαστήματα	68
7.3.1.	Χρονικά διάστημα που οφείλονται σε βουλευτικές εκλογές, αποχή δικηγόρων και δικαστικών εκπροσώπων του Ν.Σ.Κ.	68
7.3.2.	Χρονικό διάστημα που διέρρευσε όσο η υπόθεση εκκρεμούσε στο ΔΕΕ	70
7.3.3.	Δικαστικές διακοπές	71
7.3.4.	Χρονικό διάστημα που διέρρευσε όσο η υπόθεση εκκρεμούσε στο ΑΕΔ ή σε μείζονα σύνθεση του Δικαστηρίου	72
7.3.5.	Χρονικό διάστημα κατά το οποίο κωλύονταν η προετοιμασία των υποθέσεων	74
7.3.6.	Χρονικό διάστημα από τη βίαιη διακοπή της δίκης μέχρι τη συνέχιση αυτής	74

8.	Κριτήρια για τη διαπίστωση και την επιδίκαση δίκαιης ικανοποίησης	75
8.1.α.	Η συμπεριφορά των διαδίκων κατά την εξέλιξη της δίκης	77
8.1.β.	Η πολυπλοκότητα των τιθέμενων νομικών ζητημάτων	81
8.1.γ.	Η στάση των αρμόδιων κρατικών αρχών	87
8.1.δ.	Το διακύβευμα της υπόθεσης για τον αιτούντα	89
9.	Τα στάδια της κρίσης του αρμοδίου δικαστηρίου που επιλαμβάνεται αίτησης για δίκαιη ικανοποίηση λόγω υπερβάσεως της εύλογης διάρκειας της διοικητικής δίκης	100
9.1	Το δεύτερο στάδιο της κρίσης του δικαστηρίου	101
9.2.	Ο καθορισμός του ύψους του ποσού της δίκαιης ικανοποίησης	106
9.2.1.	Εισαγωγικά	106
9.2.2.	Το ύψος της δίκαιης ικανοποίησης ως συνάρτηση της υπέρβασης του ευλόγου χρόνου	108
9.2.3.	Υπάρχει τιμή βάσης ανά έτος;	109
9.2.4.	Η συνεκτίμηση των κριτηρίων που ο νόμος θέτει για τη διακρίβωση του αν υπάρχει παραβίαση του δικαιώματος στην εύλογη διάρκεια της δίκης	113
9.2.5.	Παράγοντες που επίσης λαμβάνονται υπόψη κατά την επιμέτρηση του ύψους της δίκαιης ικανοποίησης	114
10.	Το ζήτημα των τόκων	118
11.	Η επιδίκαση της δικαστικής δαπάνης	121
12.	Η τύχη του παραβόλου	124
13.	Η εκτέλεση της απόφασης	126

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ 129

1.	Η εξέλιξη της νομολογίας του ΕΔΔΑ έως τις πιλοτικές αποφάσεις	130
2.	Η απόφαση Αθανασίου κ.λπ. κατά Ελλάδος	137
3.	Οι αποφάσεις Μιχελιουδάκης κατά Ελλάδος και Γλύκαντζη κατά Ελλάδος – Η σειρά της ποινικής και αστικής δικαιοσύνης για πιλοτική απόφαση	144
4.	Η απόφαση Τεχνική Ολυμπιακή Α.Ε. κατά Ελλάδος	148
5.	Η απόφαση Ξυνός κατά Ελλάδος	153
6.	Το πεδίο εφαρμογής του δικαιώματος σε δίκη εντός λογικής προθεσμίας	157
7.	Τα κριτήρια για την εκτίμηση της λογικής προθεσμίας κατά το ΕΔΔΑ	160
7.1.	Η πολυπλοκότητα της υπόθεσης	162

7.2. Η συμπεριφορά του προσφεύγοντος	164
7.3. Η συμπεριφορά των αρμόδιων αρχών	168
7.3.1. Η έννοια των αρμόδιων κρατικών αρχών	169
7.3.2. Η υποχρέωση για την κατάλληλη οργάνωση του δικαστικού συστήματος	171
7.4. Το διακύβευμα της υπόθεσης	173
8. Ο κρίσιμος χρόνος	174
ΕΠΙΛΟΓΟΣ	179
ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ	189
A. ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ ΤΟΥ Ν. 4055/2012 ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΙΤΗΣΗ ΔΙΚΑΙΗΣ ΙΚΑΝΟΠΟΙΗΣΗΣ (ΑΡ. 53- 60)	189
B. ΑΙΤΙΟΛΟΓΙΚΗ ΈΚΘΕΣΗ Ν. 4055/2012	194
ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ	205

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ένα μεγάλο μέρος από την αξία του παρόντος βιβλίου του κ. Αυδίκου βρίσκεται ήδη στο θέμα του –Η δίκαιη ικανοποίηση για την υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της διοικητικής δίκης. Ν. 4055/2012 –Θεωρία, νομολογία, ΕΣΔΑ– σε συνδυασμό με την πραγμάτευσή του.

Η δίκαιη ικανοποίηση για την υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της δίκαιης δίκης αποτέλεσε και πριν από τη συγγραφή του βιβλίου αυτού αντικείμενο πραγμάτευσης στην ελληνική νομική βιβλιογραφία, κυρίως όμως στην αρθρογραφία (δεν γνωρίζω και δεν αναφέρει ούτε ο κ. Αυδίκος στο βιβλίο του κάποια ελληνική μονογραφία σε αυτό ειδικώς το αντικείμενο). Η όλη εικόνα από την ως τώρα σχετική πραγμάτευση του θέματος ήταν ότι ναι μεν επισημαίνεται το θέμα και υπογραμμίζεται η σημασία του, μοιάζει όμως σαν να ήταν κατά κάποιον τρόπο ένα νομικό διακόσμημα, μια διάταξη με συμβολική κυρίως αξία, στις παρυφές της μεγάλης ροής της απονομής της δικαιοσύνης στη χώρα μας.

Στις 187 πυκνές σελίδες του κυρίως κειμένου του βιβλίου ο κ. Αυδίκος πραγματεύεται το θέμα εξαντλητικά. Αλλά και μόνη η δίκην εγχειριδίου πραγμάτευση της (όπως πρόσφατης πάντως) ελληνικής νομοθεσίας, κυρίως των άρθρων 53-60 του (μνημονιακού) ν. 4055/2012 ενόψει και της σχετικής ελληνικής νομολογίας στο πρώτο κεφάλαιο του βιβλίου, η λεπτομερής παράθεση των δικονομικών και των ουσιαστικών ζητημάτων της δικαστικής αναζήτησης δίκαιης ικανοποίησης για την υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της διοικητικής δίκης προσδίδει στο αντικείμενο μια άμεση πρακτικότητα. Καθιστά εναργές ότι, και αν το αίτημα για την ικανοποίηση αυτή ίσως εκκίνησε ως περίπου οργανωμένο παράπονο, χωρίς αξιόπιστες προοπτικές δικαίωσης, τώρα τα πράγματα έχουν αλλάξει, υπάρχει ένα πολύ συγκεκρι-

μένο διαδικαστικό, δικονομικό και ουσιαστικό καθεστώς, καθώς και ένα ήδη διαμορφούμενο σώμα νομολογίας, που αποδεικνύουν ότι η ικανοποίηση αυτή προβλέπεται πραγματικά και όχι συμβολικά ή κρυπτο-συμβολικά, και συνεπώς μπορεί να φέρει αποτελέσματα.

* * *

Το δεύτερο κεφάλαιο του βιβλίου είναι αφιερωμένο στην παρουσίαση αποφάσεων του ΕΔΔΑ με διάδικο την Ελλάδα σε περιπτώσεις προσφυγών για παραβίαση του εύλογου χρόνου. Η συγκεντρωτική παράθεση των υποθέσεων αυτών με την υπόμνηση των πραγματικών τους περιστάτικών και των νομικών συλλογισμών του ΕΔΔΑ αναδεικνύει (μαζί με πίνακες ελληνικής σχετικής νομολογίας σε προηγούμενες σελίδες του βιβλίου) την αμεσότητα του θέματος. Παράλληλα, το βιβλίο προσφέρει μια πολύ καλή νομική ανάλυση του ζητήματος από την έποψη της ΕΣΔΑ.

Η επιμελής μελέτη του κ. Αυδίκου προσκαλεί και σε θεωρητικό προβληματισμό. Ποια είναι άραγε η φύση του αιτήματος της ικανοποίησης για υπέρβαση της εύλογης διάρκειας της διοικητικής δίκης; Το βιβλίο αντιμετωπίζει κάπως το θέμα όταν πραγματεύεται το «*διακύβευμα της υπόθεσης για τον αιτούντα*», αλλά και όταν προβληματίζεται σχετικά με το είδος της βλάβης που μπορεί να υπέστη ο ενδιαφερόμενος, ως στοιχείο που επηρεάζει ή πρέπει να επηρεάζει το ύψος της αποζημίωσης. Γιατί όμως αποζημιώνεται ο διάδικος που κατέστη θύμα υπέρβασης της εύλογης διάρκειας της δίκης; Είναι αποζημίωση για καθ' εαυτήν την παραβίαση του δικαιώματος σε δίκαιη δίκη, άρα αποζημίωση για κάποιας μορφής ηθική βλάβη που υπέστη ο ταλαιπωρημένος διάδικος, ή μήπως συνδέεται και με τις υλικές ζημιές που υπέστη από την καθυστέρηση, οπότε το μέγεθος της αποζημίωσης μπορεί και πρέπει να υπολογισθεί με εντελώς διαφορετικά μέτρα;

Το βιβλίο του κ. Αυδίκου παρέχει γενναϊόδωρα το υλικό που μας επιτρέπει να επιχειρήσουμε να εμβαθύνουμε στο θέμα.

ΓΙΑΝΝΗΣ Ζ. ΔΡΟΣΟΣ

Καθηγητής του Συνταγματικού Δικαίου
στη Νομική Σχολή Αθηνών